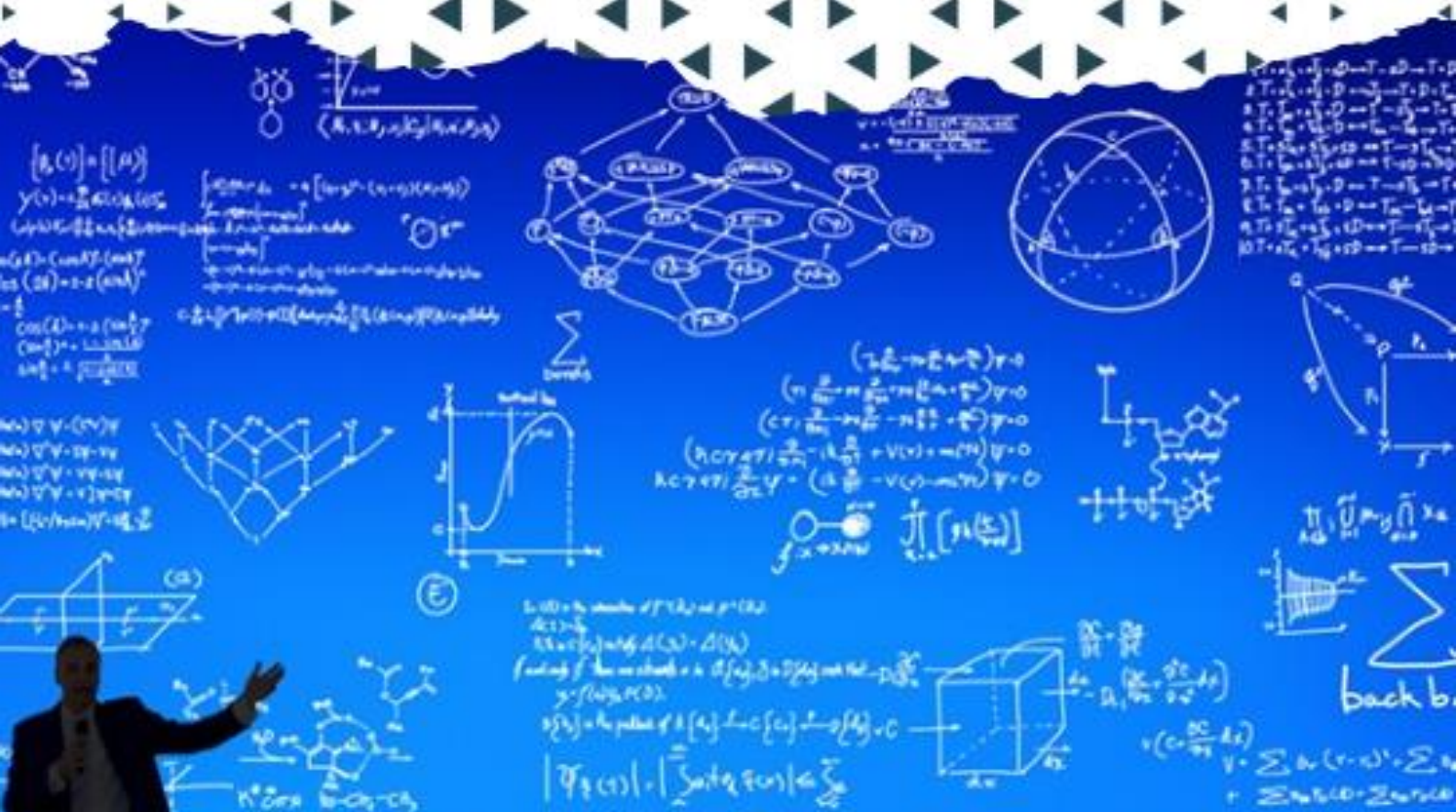

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar doi

zenodo

OpenAIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2025

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 5-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

MAQOLALARNING TARJIMA XUSUSIYATLARI**Marjona Tolkhinovna**

Termez State Pedagogical Institute

marjona.tolkhinova@gmail.com

Scientific supervisor : **Solijonov Jo'raali Kamoljonovich**

solijonov94@gmail.com

ANNOTATSIIYA. Ushbu maqolada maqollarni bir tildan boshqasiga tarjima qilish masalasi, ularning ma'nosini, madaniy qadriyatlarini va uslubiy xususiyatlarini saqlab qolishdagi qiyinchiliklar yoritiladi. Maqollar har bir xalqning an'analari va tajribalariga chuqur singib ketgan bo'lib, ularni tarjima qilish faqat so'zma-so'z o'girishdan ko'ra murakkabroq jarayondir. Tadqiqotda ekvivalentlik, moslashtirish va madaniy almashtirish kabi turli tarjima strategiyalari tahlil qilinadi, ular orqali asl maqolning ma'nosini maqsad tilida to'g'ri ifodalash mumkin.

Kalit so'zlar: maqollar, tarjima, madaniyat, ekvivalentlik, moslashtirish

KIRISH. Maqollar — xalq donoligi, haqiqat yoki nasihatni ifodalovchi qisqa va mashhur iboralardir. Ular jamiyatning madaniyati, e'tiqodi va dunyoqarashini aks ettiradi. Maqollarni tarjima qilish tarjima tadqiqotlaridagi eng murakkab vazifalardan biridir, chunki so'zma-so'z tarjima ko'pincha ularning ko'chma ma'nosini yetkazib bera olmaydi. Tarjimon aniqlik va madaniy moslik o'rtasida muvozanat topishi kerak. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillari o'rtasida maqollarni samarali tarjima qilish usullari tahlil qilinadi.

USULLAR. Tadqiqot ingliz va o'zbek maqollarining taqqoslovchi lingvistik tahliliga asoslanadi. Ekvivalent va ekvivalent bo'lmagan maqollar juftliklari tahlil qilinib, tarjimada uchraydigan umumiy muammolar aniqlangan. Ma'lumotlar ikki tilli lug'atlar, badiiy matnlar va ilmiy manbalardan yig'ilgan. Asosiy aniqlangan tarjima usullari — so'zma-so'z tarjima, madaniy moslashtirish va funksional ekvivalentlikdir.

NATIJALAR. Tahlil shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek maqollarining ko'pchiligi ma'nosi jihatidan o'xshash, lekin shakli jihatidan farqlanadi. Masalan, inglizcha "Don't count your chickens before they hatch" maqolining o'zbekchadagi ekvivalenti "Tuxumdan jo'ja chiqmasdan sanama." Biroq ba'zi maqollar, masalan "The squeaky wheel gets the grease", o'zbek tilida to'g'ridan-to'g'ri mos keladigan variantga ega emas va ularni tushuntirish yoki moslashtirish kerak bo'ladi. Bu esa madaniy va kontekstual omillar tarjima jarayoniga katta ta'sir ko'rsatishini isbotlaydi.

MUHOKAMA. Maqollarni tarjima qilish nafaqat lingvistik, balki madaniy jarayondir. Chunki maqollar xalqning tafakkuri, qadriyatlari va dunyoqarashini aks ettiradi. Shu sababli tarjimon so'zlarning yuzaki shaklini emas, ularning ichki ma'nosini ham anglay olishi zarur. Asosiy qiyinchilik — asl ma'no va hissiy ta'sirni bir vaqtning o'zida saqlab qolishdir. Agar maqolning ekvivalenti mavjud bo'lsa, tarjima osonlashadi. Masalan, inglizcha "Out of sight, out of mind" maqoli o'zbekchadagi "Ko'rmaganning ko'ngli soviydi" bilan mos tushadi. Ikkalasi ham

uzoq vaqt ko'rishmaslik hissiy bog'liqlikni kamaytirishini bildiradi. Biroq hamma maqollar ham bevosita mos kelmaydi. Bunday hollarda tarjimon moslashtirish yoki funksional almashtirish usullaridan foydalanadi. Masalan, "The early bird catches the worm" o'zbekchada "Ertalab turganning rizqi ko'p" tarzida ifodalanadi. So'zlar boshqacha, ammo ma'no bir xil — erta harakat qilgan omad topadi. Agar ekvivalent topilmasa, izohli tarjima qo'llaniladi. Masalan, "The squeaky wheel gets the grease" maqoli "Ko'p shikoyat qilgan odamning ishi bitadi" deb tarjima qilinadi. Bu maqol emas, lekin ma'noni to'liq yetkazadi. Shunday qilib, maqollarni tarjima qilish uchun til bilimi, madaniy tushuncha va ijodkorlik zarur. Yaxshi tarjimon faqat so'zlarni emas, balki ularning ruhini ham saqlab qoladi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, maqollarni tarjima qilish til mahorati bilan birga madaniy sezgirlikni ham talab qiladi. Tarjimon faqat so'zlarni emas, balki ularning ruhini ham tushinishi zarur. Muvaffaqiyatli tarjima bir xalqning madaniy donoligini boshqalar tomonidan anglanishiga va qadrlanishiga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Солижонов, Ж. (2024). Crafting the lexicon of magic: analyzing JK Rowling's neologisms in translation. *Зарубежная лингвистика и лингводидактика*, 2(4/S), 34-38.
2. Kamoljonovich, S. J. R. (2024). AMALIY TARJIMA ELEMENTLARINING ZAMONAVIY KLASSIFIKATSIYASI.
3. Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROWLINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(1), 334-343.
4. Kamoljonovich, S. J., & O'G, Y. N. U. B. (2022). BADIY TARJIMA UCHUN TARJIMA USULLARI TAHLILI (IAN TUHOVSKIY ASARLARI MISOLIDA). *Ta'lim fidoyilari*, 18(5), 32-37.
5. Baker, M. (2020). In *Other Words: A Coursebook on Translation* (3rd ed.). Routledge.
6. Newmark, P. (2021). *A Textbook of Translation* (Reprint ed.). Pearson.
7. Oxford Dictionary of Proverbs. (2020). Oxford University Press.

